

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 12. detsember 2019
(OR. en)

15088/19

Institutsioonidevaheline
dokument:
2019/0273(COD)

COMER 161
WTO 346
CODEC 1777

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Kättesaamise kuupäev:	12. detsember 2019
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2019) 623 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 654/2014, milles käsitletakse liidu õiguste kasutamist rahvusvaheliste kaubanduseeskirjade kohaldamisel ja jõustamisel

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2019) 623 final.

Lisatud: COM(2019) 623 final

Brüssel, 12.12.2019
COM(2019) 623 final

2019/0273 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 654/2014, milles käsitletakse liidu õiguste kasutamist rahvusvaheliste kaubanduseeskirjade kohaldamisel ja jõustamisel

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

Käesolev ettepanek käsitleb muudatust Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määruses (EL) nr 654/2014, milles käsitletakse liidu õiguste rakendamist rahvusvaheliste kaubanduseeskirjade kohaldamisel ja jõustamisel ning millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 3286/94, millega kehtestatakse ühenduse meetmed ühise kaubanduspoliitika vallas, et tagada rahvusvahelistest kaubanduseeskirjadest, eeskätt Maailma Kaubandusorganisatsiooni egiidi all kehtestatud eeskirjadest tulenevate ühenduse õiguste kasutamine¹ (edaspidi „jõustamismäärus“ või „määrus“). Muudatuse eesmärk on kaitsta liidu huve rahvusvaheliste kaubanduslepingute raames olukordades, kus kolmandad riigid võtavad ebaseaduslikke meetmeid ja samal ajal blokeerivad vaidluste lahendamise protsessi. Määrus ei ole algselt kavandatud selliste olukordade lahendamiseks, kuid praegused arengud, nimelt Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) lepingu kohase vaidluste lahendamise menetluse blokeerimine, nõuavad, et liit tegutseks oma huvide kaitsmiseks võimalikult kiiresti.

Ettepanek on kooskõlas liidu prioriteediga kaitsta tõhusalt rahvusvahelistest kaubanduslepingutest tulenevaid liidu õigusi. Komisjoni poliitilistes suunistes on sätestatud: „peame tagama, et saame oma õigusi kaitsta – seda ka sanktsioonide abil, kui teised osalised takistavad kaubanduskonflikti lahendamist“² ning seda sõnastust korratakse kaubandusvoliniku missioonikirjas³.

Kavandatud muudatusega laiendatakse jõustamismääruse kohaldamisala, et oleks võimalik võtta meetmeid olukorras, kus vaidluste lahendamise menetlus on blokeeritud. Muudatusettepanek tuleb vastu võtta väga kiiresti, et tagada liidu õiguste kaitse. Selleks et kaasseadusandjatel oleks lihtsam ettepanek kiiresti vastu võtta, ei tehta ühtegi muud muudatusettepanekut.

– *Vaidluste lahendamise blokeerimine*

Rohkem kui kaks aastat ei ole WTO vaidluste lahendamise organ suutnud täita WTO apellatsioonikogu vabu kohti. Ametisse nimetamise ummikseisu tõttu on alates 11. detsembrist 2019 apellatsioonikogul ainult üks liige. Sellest tulenevalt ei saa apellatsioonikogu alates kõnealusest kuupäevast uusi kaebusi menetleda. WTO liikmed saavad vaekogu aruannete vaidlustamisega vältida siduvaid otsuseid ja seega mitte täita oma rahvusvahelisi kohustusi. Kui vaekogu aruanne kaevatakse edasi, kuid apellatsioonikogu ei saa toimida, läheb vaidlus õiguslikku vaakumi ja jääb lahendamata (seda nimetatakse „edasikaebamiseks õiguslikku vaakumi“). See tähendab, et sellises olukorras ei ole WTO

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 654/2014, milles käsitletakse liidu õiguste rakendamist rahvusvaheliste kaubanduseeskirjade kohaldamisel ja jõustamisel ning millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 3286/94, millega kehtestatakse ühenduse meetmed ühise kaubanduspoliitika vallas, et tagada rahvusvahelistest kaubanduseeskirjadest, eeskätt Maailma Kaubandusorganisatsiooni egiidi all kehtestatud eeskirjadest tulenevate ühenduse õiguste kasutamine (ELT L 189, 27.6.2014, lk 50).

² Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjonile (2019–2024).

³ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_et.pdf

President von der Leyeni 1. detsembri 2019. aasta missioonikiri kaubandusvolinikule.

vaidluste lahendamise süsteem siduv. Lõppkokkuvõttes satuvad liidu majandushuvid ohtu, kui rahvusvaheliste kaubanduseeskirjade täitmist ei ole võimalik tõhusalt tagada.

Võttes arvesse tekkinud olukorda, on liit teinud intensiivset tööd kahes valdkonnas: i) teinud ettepanekuid, et tegelda probleemidega, mille on tõstatanud ametisse nimetamist blokeeriv WTO liige, ja seejärel kaasanud WTO liikmeskonda⁴ ning ii) töötanud välja eriolukorra meetmed ajutise korra vormis, mille eesmärk on kuni WTO apellatsioonimehhanismi taastamiseni asendada see WTO vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 25 kohase vahekohtumenetlusega⁵. Selline vahepealne apellatsioonkaebuste esitamise kord säilitab apellatsioonimenetluse ja annab seega tulemuseks mitte ainult lõpliku otsuse, mis tehakse pärast WTO kahest etapist koosneva õigusemõistmise täielikku lõpuleviimist, vaid ka otsuse, mida saab jõustada WTO eeskirjade alusel. See on seisakut vältiv lahendus, mis on ette nähtud toimima enne apellatsioonikogu tegevuse jätkamist. Ajutine kord ei ole siiski automaatne mehhanism ja selleks on vaja teiste WTO liikmete individuaalset nõusolekut.

Samuti on oht, et liidu muude rahvusvaheliste kaubanduslepingutega, sealhulgas kahepoolsete ja piirkondlike ning eelkõige vanemate lepingutega seotud vaidluste lahendamine võib seiskuda, kui kolmas riik ei tee vaidluste lahendamiseks vajalikku koostööd. Näiteks võib kolmas riik jätta vahekohtuniku määramata ja puudub varumehhanism, mis võimaldaks vaidluste lahendamist sellegipoolest jätkata. Sellises olukorras satuvad liidu majandushuvid ohtu ja neid tuleb kaitsta eespool kirjeldatud viisil. Kõnealune olukord muutub veelgi olulisemaks, pidades silmas liidu üha suuremat fookust jõustamisele. Eeldatakse ka vaidluste lahendamise suuremat kasutamist liidu kahepoolsete ja piirkondlike vabakaubanduslepingute raames, kuna neid lepinguid hakatakse kohaldama rohkem ja neis nähakse ette WTO eeskirjadest kaugemale ulatuvad kohustused. Liit algatas hiljuti esimesed kolm sellist juhtumit.

– Jõustamismäärus

Lissaboni lepingu sõlmimise järel võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu jõustamismääruse kui ühise õigusraamistiku rahvusvahelistest kaubanduslepingutest tulenevate liidu õiguste jõustamiseks, mis põhineb selgetel ja prognoositavatel eeskirjadel, et komisjon saaks tegutseda. Kaasseadusandjad andsid komisjonile õiguse võtta vastu rakendusakte kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 291, tehes seda kiiresti, määrusega kehtestatud kohaldamisala piires ning sõnaselgelt sätestatud kriteeriumide kohaselt.

Jõustamismääruse kohaselt võib komisjon vastu võtta järgmisi kaubanduspoliitilisi meetmeid: tollimaksud, import- või eksportkauba koguselised piirangud ning riigihangetega seotud meetmed. Sellised meetmed tuleks välja valida ja kavandada lähtuvalt objektiivsetest kriteeriumidest, muu hulgas selliste meetmete tõhususest, millega tagatakse kaubanduseeskirjade täitmine kolmandate riikide poolt, meetmete potentsiaalset aidata neid liidu ettevõtjaid, kellele kolmandate riikide meetmed on kahjulikud, ning eesmärgist minimeerida negatiivset majanduslikku mõju liidule muu hulgas seoses põhiliste toorainetega.

Määruse kohaldamisalasse kuuluvad rakenduslike õigusaktide vastuvõtmine, peatamine, muutmine ja kehtetuks tunnistamine seoses:

⁴ Seda protsessi juhib Uus-Meremaa suursaadik Walker, WTO vaidluste lahendamise organi praegune eesistuja.

⁵ Euroopa Liidu Nõukogu kiitis algatuse heaks 27. mail 2019 ja 15. juulil 2019. Euroopa Parlament võttis seda toetava resolutsiooni vastu 28. novembril 2019.

- a) liidu õiguste jõustamisega siduvate mitmepoolsete ja kahepoolsete vaidluste lahendamise eeskirjade kohaselt;
- b) tasakaalustavate meetmetega mitmepoolsete ja kahepoolsete kaitsemeetmete kohaldamist reguleerivate eeskirjade kohaselt; ning
- c) tasakaalustavate meetmetega juhtudel, kui kolmas riik muudab GATT 1994 artikli XXVIII kohaseid kontsessioone.

Eelkõige seoses liidu õiguste jõustamisega siduva mitme- ja kahepoolse vaidluste lahendamise raames on komisjonil õigus kehtestada kaubanduspoliitilisi meetmeid juhul, kui kolmas riik säilitab ebaseadusliku meetme, eelkõige selleks, et ajendada kolmandat riiki oma kohustusi täitma, kaitsmaks liidu huve. Sellised meetmed on siiski võimalikud üksnes juhul, kui kolmanda riigi meetmega seotud vaidluste lahendamise menetlused on edukalt lõpule viidud.

Jõustamismääruses ei ole seega sätestatud volitusi olukordadeks, kus vaidluste lahendamise menetlused ei toimi ja seetõttu ei saa neid lõpule viia, näiteks vaidluste lahendamise mehhanismide blokeerimise olukorrad. Käesolev jõustamismääruse muutmise ettepanek kõrvaldab selle lünka, laiendades jõustamismääruse kohaseid käivitajaid meetmete võtmiseks sellistele olukordadele.

– *Poliitilised kaalutlused*

Muudatusettepaneku peamine eesmärk on võtta arvesse olukordi, kus pärast seda, kui liidul on õnnestunud saada WTO vaidluste lahendamise vaekogult soodne otsus, on protsess blokeeritud, sest teine pool kaebab WTO vaekogu aruande edasi „vaakumisse“ ning pole nõustunud vahepealse vahekohtumenetlusega WTO vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 25 alusel. Sellises olukorras ei ole vaidluste lahendamise menetlusel siduvat tulemust.

Lisaks hõlmab kavandatud muudatus sarnaseid olukordi, mis võivad tekkida muude rahvusvaheliste kaubanduslepingute, eelkõige piirkondlike või kahepoolsete lepingute raames, kui kolmas riik ei tee vaidluste lahendamiseks vajalikku koostööd. Näiteks võib kolmas riik jätta vahekohtuniku määramata ja puudub varumehhanism, mis võimaldaks vaidluste lahendamist siiski jätkata.

Ettepanek hõlmab sidususe ja tõhususe huvides mõlemat olukorda koos. Mõlemal olukorral on samad algpõhjused ja samad negatiivsed tagajärjed liidu majandushuvidele. Ühine tunnus on see, et liidul peaks olema võimalik oma õigusi kaitsta ja et seda tuleks teha võimalikult suures ulatuses sõltumatu kohtumõistmise kaudu. Kui see ei ole võimalik ja teine pool blokeerib siduvat sõltumatut kohtumõistmist, peaks liit siiski saama oma õigusi kaitsta.

Käesoleva ettepanekuga tagatakse, et liidul on vajalikud vahendid oma majandushuvide kaitsmiseks, kui see peaks osutuma vajalikuks. Tegevussuund kajastab liidu pühendumust mitmepoolsusele ja siduvale sõltumatule õigusemõistmisele.

Kui liit otsustab seda meedet mitte võtta, oleks eespool kirjeldatud vaidluste lahendamise blokeerimise tagajärjeks, et liit ei saaks oma õigusi õigeaegselt kaitsta. See võib isegi motiveerida kolmandaid riike takistama kohtumõistmist, kui liidu õigused tulenevad rahvusvahelisest lepingust, mida kolmas riik rikub.

Tegutsemine raamistikus, mis määrusena juba eksisteerib, tagaks liidule võimaluse kiiresti reageerida. Meetmete võtmise kiirus on väga oluline. Selline tegevussuund, nagu ka määrase enda loogika, on seega eelistatav, et näha ette seadusandlik tavamenetlus kaubanduspoliitika meetmete jõustamiseks igal konkreetsel juhul, kui kolmas riik säilitab meetme, mis tavapäraselt läheb vaidluste lahendamise menetlusse, kuid blokeerib kohtumõistmise.

Määruse alusel võetud kaubanduspoliitiliste meetmete eesmärk on ajendada kolmandat riiki lõpetama liidu kaubanduslepingu rikkumine pärast seda, kui liit on edukalt kasutanud vaidluste lahendamise menetlust. Kavandatud muudatus annab liidule võimaluse kehtestada määrase alusel meetmeid, eelkõige selleks, et lõpetada rikkumine ka ilma vaidluste lahendamise menetlust täielikult läbimata, kui kolmas riik sellist menetlust takistab.

Kavandatud meetmed oleksid kooskõlas liidu rahvusvaheliste kohustustega. Üldine rahvusvaheline avalik õigus võimaldab teatavatel tingimustel, nagu proportsionaalsus ja eelnev teavitamine, kehtestada vastumeetmeid, st meetmeid, mis oleksid muul juhul vastuolus kannatanu rahvusvaheliste kohustustega rahvusvahelise õiguse rikkumise eest vastutava riigi ees ning mille eesmärk on saavutada rikkumise lõpetamine või selle heastamine. See rahvusvaheline tavaõigus on kodifitseeritud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni organina tegutseva rahvusvahelise õiguse komisjoni artiklite eelnõudes, mis käsitlevad riikide vastutust rahvusvaheliselt õigusvastaste tegude eest⁶. Põhimõtteliselt ei ole vastumeetmeid võttev pool ühegi kohaldatava vaidluste lahendamise menetluse alusel vabastatud oma kohustuste täitmisest.⁷ Need sätted on vastumeetmeid käsitlevate üldise rahvusvahelise õiguse sätete suhtes *lex specialis*⁸. Kui aga vastutav pool ei tee vaidluste lahendamise menetlustes heas usus koostööd, takistades kahju kannatanud poolel selliste menetluste lõpuleviimist, tekib kooskõlas üldise rahvusvahelise avaliku õiguse nõuetega võimalus kasutada vastumeetmeid. Rahvusvahelise õiguse komisjon märgib, et see võimalus kerkib üles, kui üks lepinguosaline „ei rakenda vaidluste lahendamise korda heas usus“ või „kui osalisriik ei tee koostööd asjaomase kohtu raames“⁹. Need on olukorrad, milles käesolev muudatusettepanek toimiks.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Ettepanek on kooskõlas liidu prioriteediga tagada tõhusalt rahvusvahelistest kaubanduslepingutest tulenevate liidu õiguste kaitsmine, et kindlustada töökohad ja edendada majanduskasvu liidus. Sellega kohandatakse olemasolevat ühist õigusraamistikku vastavalt uuele olukorrale.

- **Kooskõla liidu muude poliitikavaldkondadega**

Ettepanek on kooskõlas liidu muude poliitikavaldkondadega ning selles kinnitatakse taas liidu pühendumust mitmepoolsusele ja sõltumatule õigusemõistmisele. Ettepaneku eesmärk on muuta kehtivat jõustamismäärust, mis oli juba kooskõlas liidu muude poliitikavaldkondadega.

⁶ Vt Rahvusvahelise õiguse komisjon, *Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts*, november 2001, General Assembly, Official Records, Fifty-fifth Session, Supplement No. 10 (A/56/10), chp.IV.E.1, II peatükk ja eelkõige sissejuhatav kommentaar 1.

⁷ Samas, artikli 50 lõike 2 punkt a.

⁸ Samas, artikkel 55.

⁹ Samas, artikli 52 lõike 3 punkt b ja artikli 52 lõige 4 ning kommentaarid 2, 8 ja 9.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

Kavandatava akti peamine eesmärk ja sisu on seotud ühise kaubanduspoliitikaga, sest võetavate meetmete laad ja eesmärk on liidu rahvusvaheliste kaubanduslepingute jõustamine. Seepärast on esildatud muudatusettepaneku materiaalsoiguslik alus ELi toimimise lepingu artikkel 207.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Ei kohaldata. Ühine kaubanduspoliitika on liidu ainupädevusse kuuluv valdkond. Ainupädevuse valdkondades subsidiaarsuse põhimõtet ei kohaldata.

- **Proportsionaalsus**

Eesmärgi – kiiresti kaitsta liidu huve rahvusvaheliste kaubanduslepingute raames olukordades, kus kolmandad riigid võtavad ebaseaduslikke meetmeid ja samal ajal blokeerivad vaidluste lahendamise protsessi – saab optimaalselt saavutada kavandatud muudatusega jõustamismääruises. Muudatusettepanek piirdub kahe uue liidu tegutsemist käivitava meetme kehtestamisega ega lähe kaugemale sellest, mis on vajalik eesmärgi saavutamiseks. Samuti peavad määruse alusel võetavad meetmed olema proportsionaalsed. Juhuks, kui see ei tulene kõnealuse rahvusvahelise lepingu sätetest, lisatakse muudatusega sellekohane sõnaselge säte. See on kooskõlas üldise rahvusvahelise õiguse nõudega, et vastumeetmed peavad olema proportsionaalsed.

- **Õigusakti valik**

Komisjon peab seda seadusandlikku muudatust sobivaks, sest sellega muudetakse kehtivat määrust, mis on juba vastu võetud ELi toimimise lepingu artikli 207 alusel.

3. KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Ei kohaldata.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Selle algatusega seoses ei ole avalikku arutelu toimunud. Kavandatud muudatustega lisatakse üksnes uued tegurid, mis tingivad määruse kasutamise seoses WTOs tekkiva hädaolukorraga.

Määruse alusel mis tahes kaubanduspoliitika meetme vastuvõtmiseks on komisjonil juba kohustus koguda teavet ja järgida rakendusakti menetlust igal konkreetset kohaldamisjuhul. Teabekogumise käigus küsib ja saab komisjon sidusrühmadelt teavet ja arvamusi liidu majandushuvide kohta konkreetsetes sektorites, kus võidakse kaaluda vastumeetmeid. Komisjon peab esitatud teavet arvesse võtma. Määrusega (EL) 2015/1843¹⁰ loodud komitee

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta määrus (EL) 2015/1843, millega kehtestatakse liidu meetmed ühise kaubanduspoliitika vallas, et tagada rahvusvahelistest kaubandusreeglitest, eeskätt Maailma Kaubandusorganisatsiooni egiidi all kehtestatud reeglitest tulenevate liidu õiguste kasutamine (kodifitseeritud) (ELT L 272, 16.10.2015, lk 1).

abistab komisjoni jõustamismääruse kohaldamisel. Komiteesse kuuluvad liidu liikmesriikide esindajad.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ei kohaldata. Asjakohased üksikasjad on esitatud allpool.

- **Mõju hindamine**

Käesoleva algatuse mõju ei ole hinnatud, võttes arvesse teema laadi, milleks on rahvusvahelistest kaubanduslepingutest tulenevate õiguste jõustamine ja rakendamine. Käesoleval ettepanekul ei ole otsest majanduslikku, sotsiaalset ega keskkonnamõju ning võetavate meetmete laad (juhtumipõhine lähenemine) ei võimalda mingil juhul eelhindamist.

Nagu eespool selgitatud, on komisjonil kaubanduspoliitika mis tahes meetme vastuvõtmiseks juba kohustus koguda teavet ja järgida menetlust iga kohaldamisjuhtumi puhul. Teabekogumise käigus küsib ja saab komisjon sidusrühmadelt teavet ja arvamusi liidu majandushuvide kohta konkreetsetes sektorites.

Ettepanekuga uuendatakse komisjoni kohustust vaadata pärast teatava ajavahemiku möödumist läbi määruse kohaldamisala. Seetõttu on komisjonil võimalik muudatuse mõju vastavalt uurida.

Lisaks käsitletakse käesolevas ettepanekus kiireloomulist olukorda ja seetõttu on vaja tegutseda kiirelt.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ei kohaldata.

- **Põhiõigused**

Ei kohaldata.

4. MÕJU EELARVELE

Puudub.

Kavandatud muudatusega nähakse ette mehhanism liidu õiguste kaitsmiseks.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Ei kohaldata.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Ettepanek piirdub piiratud arvu muudatuste tegemisega kehtivasse jõustamismäärusesse.

Uued sätted on järgmised.

- Artiklisse 3 (Kohaldamisala) lisatakse punktid aa ja bb, et liit saaks võtta meetmeid olukorras, kus vaidluste lahendamise menetlust ei ole võimalik teise lepinguosalise koostööst keeldumise tõttu rakendada vastavalt kas WTO asutamislepingu või muude piirkondlike või kahepoolsete rahvusvaheliste kaubanduslepingute kohase kaubandusvaidluse käigus. WTO asutamislepingust tulenevate vaidluste puhul eeldab see, et liit on saanud WTO vaekogult otsuse, milles kinnitatakse ELi õigust esitada kaebus, ning et puudub kokkulepe vahekohtumenetluse ajutise korra kohta.
- Artiklisse 4 lisatakse punkt bb, et sätestada nõue, mille kohaselt ei tohi liidu vastumeetmed sellistes olukordades olla ulatuslikumad kui olematuks muutmine või vähendamine, mille kolmanda riigi meede on põhjustanud. See on juba kehtestatud olemasolevas raamistikus vaidluste lahendamise eeskirjadega ning on kooskõlas üldise rahvusvahelise avaliku õiguse nõudega, et vastumeetmed peavad olema vastavuses rikkumisega, millele nendega reageeritakse.
- Artiklit 10 muudetakse, et uuendada komisjoni kohustust vaadata viie aasta pärast läbi määruse kohaldamisala, sealhulgas kavandatud muudatus.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 654/2014, milles käsitletakse liidu õiguste kasutamist rahvusvaheliste kaubanduseeskirjade kohaldamisel ja jõustamisel

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 207 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 654/2014¹¹ on kehtestatud ühine õigusraamistik rahvusvahelistest kaubanduslepingutest tulenevate liidu õiguste kasutamiseks teatavates eriolukordades.
- (2) Üks neist olukordadest on seotud vaidluste lahendamise mehhanismidega, mis on loodud Maailma Kaubandusorganisatsiooni (edaspidi „WTO“) asutamislepinguga ja muude rahvusvaheliste kaubanduslepingutega, sealhulgas piirkondlike või kahepoolsete lepingutega. Määrus (EL) nr 654/2014 võimaldab liidul peatada kohustused pärast vaidluste lahendamise menetluse lõpetamist.
- (3) Kõnealuses määruses ei käsitleta siiski olukorda, kus liidul on kolmanda riigi võetud meetme suhtes kaebuse esitamise õigus, kuid vaidluste lahendamine kohtumõistmise teel on blokeeritud või muul viisil kättesaamatu, kuna meetme võtnud kolmas riik ei tee koostööd.
- (4) WTO vaidluste lahendamise organ ei ole suutnud täita apellatsioonikogu vabu ametikohti. Apellatsioonikogu ei ole võimeline oma ülesandeid täitma alates hetkest, kui alles on jäänud vähem kui kolm apellatsioonikogu liiget. Kuni olukorra lahendamiseni ja selleks, et säilitada WTO vaidluste lahendamise süsteemi peamised põhimõtted ja tunnusjooned ning liidu menetlusõigused käimasolevates ja tulevastes

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 654/2014, milles käsitletakse liidu õiguste rakendamist rahvusvaheliste kaubanduseeskirjade kohaldamisel ja jõustamisel ning millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 3286/94, millega kehtestatakse ühenduse meetmed ühise kaubanduspoliitika vallas, et tagada rahvusvahelistest kaubanduseeskirjadest, eeskätt Maailma Kaubandusorganisatsiooni egiidi all kehtestatud eeskirjadest tulenevate ühenduse õiguste kasutamine (ELT L 189, 27.6.2014, lk 50).

vaidlustes, on liit püüdnud leppida kokku apellatsioonide vahekohtumenetluse ajutises korras vastavalt WTO vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsitusleppe (edaspidi „WTO vaidluste lahendamise käsituslepe“) artiklile 25. Euroopa Liidu Nõukogu kiitis selle lähenemisviisi heaks 27. mail 2019 ja 15. juulil 2019 ning seda toetas Euroopa Parlament 28. novembri 2019. aasta resolutsioonis. Kui WTO liige keeldub sellise korra kasutamisest ja esitab apellatsioonkaebuse mittetoimivale apellatsioonikogule, on vaidluse lahendamine sisuliselt blokeeritud.

- (5) Samamoodi võib sarnane olukord tekkida muude rahvusvaheliste kaubanduslepingute, eelkõige piirkondlike või kahepoolsete lepingute puhul, kui kolmas riik ei tee vaidluste lahendamise toimimiseks vajalikku koostööd, näiteks ei nimeta vahekohtunikku, ja kui ei ole ette nähtud mehhanismi vaidluste lahendamise tagamiseks sellises olukorras.
- (6) Kui vaidluste lahendamine on blokeeritud, ei ole liidul võimalik rahvusvahelisi kaubanduslepinguid jõustada. Seepärast on asjakohane laiendada määruse (EL) nr 654/2014 kohaldamisala sellistele olukordadele.
- (7) Selleks peaks liidul olema võimalik kiiresti peatada rahvusvahelistest kaubanduslepingutest, sealhulgas piirkondlikest või kahepoolsetest lepingutest tulenevad kohustused, kui siduvat vaidluste lahendamise mehhanismi ei ole võimalik tõhusalt kasutada, sest kolmas riik on muutnud selle liidu jaoks võimatuks.
- (8) Samuti on asjakohane sätestada, et kui võetakse meetmeid, et piirata kõnealuses olukorras kaubavahetust kolmanda riigiga, peaksid sellised meetmed kooskõlas rahvusvahelisest õigusest tulenevate liidu kohustustega olema vastavuses liidu ärihuvide olematuks muutmise või vähendamisega, mille on selle kolmanda riigi meetmed põhjustanud.
- (9) Määruse (EL) nr 654/2014 läbivaatamisklauslit tuleks pikendada veel viieks aastaks ja see peaks hõlmama kavandatud muudatuse kohaldamise läbivaatamist.
- (10) Seepärast tuleks määrust (EL) nr 654/2014 vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EL) nr 654/2014 muudetakse järgmiselt.

- 1) Artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

- a) lisatakse punkt aa:

„aa) pärast sellise WTO vaekogu aruande jagamist, milles toetatakse täielikult või osaliselt Euroopa Liidu esitatud nõudeid, kui WTO vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 17 kohast apellatsioonimenetlust ei ole võimalik lõpule viia ja kui kolmas riik ei ole nõustunud WTO vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 25 kohase vahekohtumenetlusega;“

- b) lisatakse punkt bb:

„bb) kaubandusvaidluste puhul, mis on seotud muude rahvusvaheliste kaubanduslepingutega, sealhulgas piirkondlike või kahepoolsete lepingutega, kui kohtumõistmine ei ole võimalik, sest kolmas riik ei astu vaidluste lahendamise menetluse toimimiseks vajalikke samme;“

2) Artikli 4 lõikesse 2 lisatakse punkt bb:

„bb) kui võetakse meetmeid kaubavahetuse piiramiseks kolmanda riigiga artikli 3 punkti aa või artikli 3 punkti bb kohastes olukordades, peavad sellised meetmed olema vastavuses liidu ärihuvide olematuks muutmise või vähendamise, mille on asjaomase kolmanda riigi meetmed põhjustanud;“

3) Artiklit 10 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„Hiljemalt 1. märtsiks 2025 vaatab komisjon läbi käesoleva määruse kohaldamisala, võttes eelkõige arvesse kohaldamisala muudatusi, mis jõustuvad [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäev], kaubanduspoliitilised meetmed, mis võidakse vastu võtta, ja määruse rakendamise, ning esitab oma järeldused Euroopa Parlamendile ja nõukogule.“

b) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) lõike 2 esimeses lõigus asendatakse esimene lause järgmisega:

„Vastavalt lõikele 1 teostab komisjon läbivaatamise, mille eesmärk on kaaluda täiendavaid käesoleva määruse kohaseid kaubanduspoliitilisi meetmeid, millega peatatakse kontsessioone või muid kohustusi teenustekaubanduse valdkonnas.“

ii) teine lõik jäetakse välja.

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub [...] päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*